YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA YOSHLAR FUQAROLIK MAS’ULIYATI VA VATANPARVARLIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH

Alijonov Baxtiyor Xoshimovich
Farg‘ona davlat unversiteti harbiy ta’lim fakulteti, umumqo‘shin tayyorgarlik sikli katta o‘qituvchisi
To‘lanboyev Javohir Jaloliddin o‘g‘li
Inomjonov Karomatullo Hikmatjon o‘g‘li
Mamarajabov Zikrulloh Usmonali o‘g‘li
Farg‘ona davlat unversiteti harbiy ta’lim fakulteti 25.175-guruh kursantlari

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlar fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari tahlil qilingan. Shuningdek, yoshlarning huquqiy ongi, milliy qadriyatlarga sadoqati, ijtimoiy faolligi va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishda ta’lim muassasasi, oila hamda mahalla hamkorligining ahamiyati yoritilgan. Fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan kompleks pedagogik yondashuvlar yuzasidan ilmiy xulosalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *Yangi O‘zbekiston, yoshlar, vatanparvarlik, fuqarolik mas’uliyati, vatanparvarlik madaniyati, milliy qadriyatlar, huquqiy ong, ijtimoiy faollik, pedagogik yondashuv, ma’naviy tarbiya.*

KIRISH

Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlarning fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirish jamiyatning barqaror taraqqiyotini ta’minlash, milliy qadriyatlarni asrash hamda faol fuqarolik pozitsiyasiga ega avlodni shakllantirishning muhim pedagogik-ijtimoiy omillaridan biridir. Globallashuv va axborot makonidagi jadal o‘zgarishlar yoshlar ongida milliy o‘zlikni anglash, qonunlarga hurmat, ijtimoiy daxldorlik va Vatan ravnaqiga mas’uliyat hissini mustahkamlashni taqozo etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini o‘zaro uyg‘un holda rivojlantirishning samarali pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish dolzarb ilmiy vazifa hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlar fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirishning nazariy asoslari, muhim omillari hamda pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlar fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirish masalasi pedagogika, ijtimoiy falsafa hamda ma’naviyatshunoslik fanlarining muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biridir. Mazkur muammoning nazariy asoslari Abdulla Avloniy, Mahmudxo‘ja Behbudiy kabi ma’rifatparvarlarning ta’lim-tarbiya, milliy ong va jamiyat oldidagi mas’uliyatga oid qarashlarida o‘z ifodasini topgan. Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda esa fuqarolik mas’uliyati shaxsning huquqiy ongi, ijtimoiy faolligi, axloqiy

pozitsiyasi va jamiyat hayotidagi ongli ishtiroki bilan uzviy bog‘liq holda talqin etiladi. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, yoshlarga oid davlat siyosatiga doir normativ-huquqiy hujjatlar hamda tarbiyaviy faoliyatga oid ilmiy manbalar tadqiqotning nazariy asosini tashkil etadi. Tadqiqot metodologiyasi tizimli, aksiologik va kompetensiyaviy yondashuvlarga asoslanib, unda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, tasniflash va pedagogik talqin metodlaridan foydalaniladi. Mazkur metodlar orqali yoshlar fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatining mazmun-mohiyati, ularni shakllantiruvchi ijtimoiy-pedagogik omillar hamda ta’lim muassasasi, oila va mahalla hamkorligining tarbiyaviy imkoniyatlarini aniqlash nazarda tutiladi. Ushbu metodologik asos tadqiqot natijalarining ilmiy izchilligini ta’minlash va yoshlar tarbiyasini takomillashtirishga qaratilgan nazariy-amaliy xulosalarni shakllantirish imkonini beradi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlar fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirish o‘zaro uzviy bog‘liq ijtimoiy-pedagogik jarayon ekanligini nazariy jihatdan asoslash imkonini beradi. Fuqarolik mas’uliyati yoshlarning huquqiy ongini, ijtimoiy faolligini va jamiyat oldidagi burchini anglashini ifodalasa, vatanparvarlik madaniyati milliy qadriyatlarga hurmat, tarixiy xotira va Vatan ravnaqiga daxldorlik tuyg‘usida namoyon bo‘ladi. Tahlillar asosida mazkur sifatlarni shakllantirishning muhim omillari sifatida ta’lim-tarbiya jarayonining izchilligi, milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligi, oila–mahalla–ta’lim muassasasi hamkorligi hamda yoshlarning ijtimoiy loyihalardagi faol ishtiroki belgilandi. Shuningdek, vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligi faqat nazariy bilimlarni berish bilan emas, balki yoshlarning ijtimoiy tashabbuslari, mas’uliyatli qarorlari va amaliy faoliyatini qo‘llab-quvvatlash orqali ta’minlanishi asoslandi. Natijada fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirishda qadriyatlarga asoslangan, faoliyatga yo‘naltirilgan hamda hamkorlikka tayanuvchi kompleks pedagogik yondashuvning ahamiyati aniqlandi.

MUHOKAMA

Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlar fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirish masalasi shaxsning ma’naviy kamoloti, ijtimoiy faolligi hamda davlat va jamiyat taraqqiyotidagi ishtirokini ta’minlovchi muhim pedagogik omil sifatida namoyon bo‘ladi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, vatanparvarlikni faqat Vatanga muhabbat tuyg‘usi bilan cheklash yetarli emas; u qonunlarga hurmat, fuqarolik burchini anglash, milliy qadriyatlarga sadoqat va ijtimoiy mas’uliyatli xatti-harakatlar bilan mustahkamlanishi lozim. Shu jihatdan, yoshlar tarbiyasida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish, ularni ijtimoiy tashabbuslar va jamoaviy loyihalarga jalb etish alohida ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ta’lim muassasasi, oila va mahalla o‘rtasidagi tizimli hamkorlik tarbiyaviy ta’sirning uzviyligini ta’minlaydi. Raqamli axborot muhitida esa yoshlarda tanqidiy fikrlash, axborotlarni xolis baholash va milliy manfaatlarni anglash kompetensiyalarini rivojlantirish zarur. Demak, fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini shakllantirish bir martalik tarbiyaviy tadbirlar bilan emas, balki uzluksiz, maqsadli va shaxsga yo‘naltirilgan pedagogik faoliyat orqali amalga oshirilishi lozim. Mazkur yondashuv yoshlarning faol fuqarolik

pozitsiyasini mustahkamlash hamda jamiyat taraqqiyotiga ongli hissa qo‘shadigan barkamol avlodni tarbiyalash uchun nazariy-amaliy asos yaratadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlar fuqarolik mas’uliyati va vatanparvarlik madaniyatini rivojlantirish milliy taraqqiyotning ma’naviy-ijtimoiy asoslarini mustahkamlovchi ustuvor pedagogik vazifadir. Mazkur jarayon yoshlarning huquqiy ongi, milliy o‘zligi, ijtimoiy faolligi va jamiyat oldidagi mas’uliyatini o‘zaro uyg‘un rivojlantirishni taqozo etadi. Bunda ta’lim muassasasi, oila va mahalla hamkorligi, innovatsion tarbiyaviy metodlar hamda yoshlarning amaliy ijtimoiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois vatanparvarlik tarbiyasini shiorlar va nazariy tushunchalar doirasida emas, balki ongli fuqarolik pozitsiyasi, mas’uliyatli xulq-atvor va ijtimoiy daxldorlikni shakllantiruvchi uzluksiz pedagogik tizim sifatida tashkil etish zarur. Natijada Vatan ravnaqiga befarq bo‘lmagan, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq, mustaqil fikrlaydigan hamda jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shadigan yosh avlodni tarbiyalash uchun mustahkam nazariy-amaliy zamin yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining 2016-yil 14-sentabrdagi O‘RQ–406-son “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son Farmoni. “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”. – Toshkent, 2022.
4. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2004. – 96 b.
5. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-dekabrdagi O‘RQ–585-son “Volontyorlik faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.